

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן
מליובאוויטש

ויחי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק טו
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושתיים לבריאה
שנת מאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח

ויחי

א.

“ויחי” – שנות חייו האחרונות השכיחו ליעקב את הצרות

“ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב...” – על-כך שואלים¹: מדוע כותבת התורה את מספר השנים שחי יעקב במצרים? הרי בפרשה הקודמת² נאמר שבהגיעו למצרים היו, ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה, וכאן בפסוק נאמר, “ויחי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה”, ומכך מובן שהוא חי במצרים שבע עשרה שנה, לשם מה יש צורך לציין זאת במיוחד?

מצד שני, אם רצתה התורה לציין את מספר שנות חייו במצרים, מסיבה כלשהי, הרי מיותר לציין את הסכום הכללי של שנות חייו, כי הדברים מוזכרים בהמשך לנאמר שהוא הגיע למצרים בן מאה ושלושים שנה, והחשבון מובן מעצמו.

עונים על-כך מפרשים³, שהתורה מפרידה את שנות חייו של יעקב במצרים, ומציינת עליהן, “ויחי”, כי השנים שעד אז לא נחשבו שנות חיים, כי, “רעים היו ימי שני חייו”, מלאים בעמל ואנחה⁴: בתחילה בריחתו מעשו, שהותו אצל לבן – “ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדרד שנתו מעיניו”⁵ – וכן הלאה, עד מכירת יוסף. ורק בהגיעו למצרים הוא לא סבל מצרות. להיפך, היו לו חיי שלום ומנוחה, הוא התגורר במיטב הארץ, ראה את כל בניו שלמים, ואת יוסף כמשנה למלך – רק אז אפשר לומר, “ויחי יעקב”.

עם זאת מציינת התורה את כלל חייו ביחד – קמ”ז שנים – כדי לרמוז ששבע-עשרה השנים האחרונות הטובות – שנות, “ויחי”⁶ – השכיחו את הצער ועגמת-הנפש של כל השנים הקודמות, עד

אשר כולן נראו כשנים טובות: „כולן שוין לטובה”. אך עדיין אין זה חלק: אמנם, השנים האחרונות היו „בטובה” והם היטיבו כל-כך ליעקב עד אשר הם השכיחו ממנו את היסורים של כל השנים הקודמות, אך כיצד אפשר להוסיף סיכום כללי שהוא ידוע רק כדי להדגיש ש, “כולן שוין”, ויותר מכך, “כולן שוין לטובה”⁷, כאשר מאה ושלושים השנים הראשונות היו, “מעט ורעים” (היפך הטוב) ושבע-עשרה האחרונות היו, “ויחי” – שיא החיים והטוב?

ב. השאלה על דברי המדרש „סתם... כל צרות”

הדברים יובנו על-ידי ביאור דברי המדרש⁸ ופירושו רש”י בתחילת פרשתנו. נאמר במדרש: למה פרשה זו סתומה מכל הפרשיות של תורה, אלא כיון שנפטר אבינו יעקב התחילה שעבוד מצרים על ישראל, דבר-אחר למה היא סתומה מפני שבקש יעקב אבינו לגלות את הקץ ונסתם ממנו, דבר-אחר למה היא סתומה מפני שסתם ממנו כל צרות שבעולם.

בפשטות כוונת השאלה, “למה פרשה זו סתומה” היא לכך שאין רווח לפני המילים, “ויחי יעקב”⁹, למרות שמתחילה פרשה חדשה, ומובן שצריך להיות כאן, כמו בכל התחלות הפרשות שבתורה¹⁰, הפסק לפני תחילת הפרשה, “ויחי יעקב”.

אך לפי האמור לעיל אין מובן:

ה”סתומה” לפני המילים, “ויחי יעקב” היתה צריכה לרמוז ראשית על סתימה לטובה שגרים “ויחי יעקב”, והיינו ש, סתם ממנו כל צרות שבעולם? והקושי מתחזק יותר: גם לפני

(7) משא”כ בשרה מתאים, “כולן שוין לטובה” (רש”י ר”פ חיי שרה) לפי שבת ק’ כבת כ’ לחסא ובת כ’ כבת ז’ ליופי (פרש”י שם מב”ר שם). ובב”ר: כשם שהן תמימים כך שנותן תמימים. וראה במפרשי המדרש ופרש”י. ובגו”א שם דכל כלל וכלל הוא אחד שאינו מחולק.

(8) ב”ר ותנחומא (באבער) ריש הפרשה.

(9) רא”ם וגו”א בפרש”י, ופ’ מהרז”ו במדרש.

(10) שגם בין חמש למקרא ידוע זה, כמו שידוע ע”ד גר”ן הפוכה בס”פ נח, נקוד שבכמה תיבות וכו’. היינו שכן היו כתובים הספרי ליטוד שלהם (משא”כ – תגין. וייל שלכן לא נמצא בפרש”י עה”ת מעיני התגין) –

ולכאורה, באם כן הוא, כדאי להחזיר עטרה ליושנה ולהדפיס כן בחומשים שלנו (ע”ד שעושים בסמנויות שבפ’ בהעלותך. ואם מפני שלא להכנס למחלוקת – הרי גם בהעלותך – מחלוקת ישנה באופן הסמנויות – ראה אור תורה (להר”מ די לונזאנץ) בהעלותך י, לה. מנחת שם ש”י.

(1) ראה אלשיך ואוה”ח כאן.

(2) ויגש מז, ט.

(3) וראה גם תנא דבי אליהו רבה (פ”ה). פס”ו. מדרש שכל טוב. מדרש הגדול. לקו”ת להאר”ז.ל. בעה”ט (ד”ה האחרון).

כלי יקר (וללשון השלישי) – ריש פרשתנו.

(4) ויגש שם וברמב”ן. וראה רש”י וישלח לב, ה. וישב לו, ב.

(5) ויצא לא, מ. ולהעיר משורע אדה”ו הל’ נוקי גוף ק”א סק”ב.

(6) כ”ה באלשיך. ובתדבא”ר: מיכאן אמרו כל שהשיגתו שנה

אחת טובה סמוך לזקנתו סימן יפה לו .. יעקב אבינו ה’ בטובה

שבע עשרה שנה שהי’ במצרים והעלה עליו הקב”ה כאלו כל

ימיו היו בטובה שנא’ ויחי יעקב גו’. ובפס”ו (ונד”ר במדרש

שכל טוב (ס”פ ויגש) ובאוה”ח): היינו דאמרי אינשי סופך טוב

כולך טוב אשריתן לצדיקים שהקב”ה מייסרן ביסורין בתחילתן

ובסוף מרחם עליהם .. וע”ז נאמר טוב אחרית דבר מראשיתו.

ג. ה'סתימה' – לגבי פרשת „ויחי” בכלל

הדברים יובנו בהתאם לתשובת המפרשים¹⁵ על הקושי שעל שתי הסיבות: אם הטעם ל„סתימת” הפרשה הוא, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו...” או „שבקש יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתמו...” – היתה ה„סתימה” צריכה להיות מאוחר יותר, בפסוקים המספרים על סתימת הקץ או על פטירת יעקב? והתשובה לכך היא, ש„סתימה” באמצע פרשה אינה ניכרת לעומת תחילת פרשה¹⁶.

כאשר ה„סתימה” היא בתחילת פרשה – כאשר מתחיל¹⁷ ענין חדש¹⁸ – צריכה להיות הפסקה

לפרש ככל הדרוש לכן ה' למקרא:

(א) „נסתמו עיניהם כו'” כי עפ"ז מודגשת השייכות לסימנים הפרשה.

(ב) „מצרת השעבוד”, דהיי גמ בהיותם בארץ פלשתים וכענין היו בשעבוד אבימלך וכו' ובאופן דגר כו' (ראה פרש"י וישלח לו, ז). וביותר יוקשה מפרש"י הקודם דמפורש שנסתמו דודו ר"ד שנה (מקץ מב, ב). ולכן מוכרח רש"י להוסיף „מצרת”. וראה גם פרש"י וראה ו, טו ומפרשי רש"י כאן (רא"ם. גויא. דברי דוד. משכיל לדוד. ועוד).

(ג) „לבניו” – כמפורש בקרא: ויקרא יעקב אל בניו .. ואגידה לכם.

אמנם מה שמשמטי, מכל הפרשיות של תורה“צ, דהיי זהו היסוד להקושיא, ואין לומר דרש"י ס"ל דגם פ' ויצא היא סתומה לגמרי (כהדריעה שהובא בקרית ספר (להמאירי) ר"פ ויצא. הגמ"ז פ"ח מהל' ס"ת (סק"ג). מנחת שי ר"פ ויצא) דא"כ הו"ל לומר זה ולבאר טעם הסתימה גם ב"פ ויצא (וכמ"ש הגמ"ז שם).

ו"ל בפשטות: (א) כפי ויחי – עדיין אין הכרח שידע ע"ד כל הפרשיות שבתורה, כיון שלמד רק חומש אחד. (ב) אין הכרח להודיע עדיין, כיון שבפסוקים מובן שביין סדרה לסדרה צ"ל הפסק יותר – מאשר בין תיבה לתיבה. ועל אתר קשה למה פרשה זו סתומה.

(15) ראה רא"ם, גויא, דבק טוב, ועוד.

(16) ברא"ם כ' זה בנוגע לטעם הוב' – שביקש לגלות את הקץ, ושם א"א לסתום (היינו בלי שום ריווח כלל) דלא מינכרא מילתא כמו בתחלת הפ'. אבל בדבק טוב ובש"ח הקשו גם לפי הא' דהו"ל לסתום בפ' שבה נכתבה מיתתו של יעקב (וכ"כ בפ"י מהר"ו במדרש לדעתם הא' ה' ותר נכון לעשות הסתימה אצל ויגוע).

(17) ואף שרק חלוקת הפרשיות (דפתחות וסתומות) היא למשה מסיני (ראה ברכות יב, ב: כל פרשה דפסקה משה כו'. וראה ת"כ ופרש"י ר"פ ויקרא ומה היו ההפסקות משמשות כו'). משא"כ חלוקת הסדרות. והרי יש מסיימים התורה הלש – שלש וחצי שנה (מגילה כט, ב). רמב"ם הל' תפלה רפ"ג. חלוקה מנהגים בין בני א"י ובני בבלי את מ"ח), הרי חלוקת הסדרות ע"פ מה שמסיימים קריאת התורה בכל שנה. ו"ל דקיימת היא גם להמסיימים בג"ש, אלא שהם מחלקים כל סדרה לג' וכו'. ועפ"ז יתוך שלכ"ע יש ג"ן סדרים דאורייתא (אף שכא"א חלוקה לג', ל' קראים וכו'). ובכל אופן פשוט שזה שחלקוהו לסדרות – אפילו את"ל שינו מדאורייתא כחלוקת פתחות וסתומות – ה"ז מפני שהם ענינים נפרדים. ובינה כן כן

מפני שעורא ע"ה לא תיקן תולדת הפרשה הואת מן ויחי יעקב כו' (וראה גויא). ולהעיר דבקרית ספר להמאירי (מאמר ה' ח"א) כ' שאף שנת הנביאים היו משלימים כל התורה בכל שנה. ובאר"י הל' שבת מ"מה, כ"י מימות משה רבינו נתקן לקרות

„סתימה” זו, בסוף פרשת ויגש, מסופר על מצבם הטוב של בני ישראל בארץ גושן – „ויפרו וירבו במאד”, וכאשר מיד לאחר מכן, ללא הפסקה, כתוב „ויחי יעקב בארץ מצרים...”, סביר מאד לומר, שב„סתימה” זו מדגישה התורה ש„ויחי יעקב...” בא בהמשך ישיר לתוכנה הטוב של סוף הפרשה הקודמת¹¹ – ומדוע, אפוא, מובאת במדרש הסיבה ש„סתם ממנו כל צרות שבעולם” כאחרונה מבין הסיבות, בעוד אשר הסיבות הראשונות והחשובות הם ענינים שהפוכים מ„ויפרו...” ויחי יעקב בארץ מצרים??

יותר מכך קשה פירוש רש"י על התורה: דרכו של רש"י היא לפרש את פשוטו של מקרא, ולכאורה, הוא היה צריך לקבל כסיבה העיקרית ל„סתימה” שלפני „ויחי יעקב”, סיבה המבטאת ענין טוב הקשור ל„ויפרו...” ולחיי יעקב, ולא ענין ההפוך מטוב שנגרם עקב פטירתו – ההיפך מ„ויחי יעקב” –

ואם כך, אין מובן: (א) דוקא את הסיבה השלישית שבמדרש „סתם ממנו כל צרות...”, הקרובה ביותר לפשוטו של מקרא, אין רש"י מביא. (ב) גם את שתי הסיבות האחרות שבמדרש, שאותן מביא רש"י, צריך היה, לכאורה, להציב בסדר הפוך¹²: לפי הסיבה השניה קשורה ה„סתימה” לחיי יעקב (למרות שיעקב רצה לגלות את הקץ בסמוך לפטירתו¹³, אך בכל זאת היה זה בחייו), ואילו הסיבה הראשונה מדברת על התקופה שלאחר פטירת יעקב (ובמיוחד, שגם הענין השלילי שבסיבה זו חמור יותר מן הסיבה השניה)¹⁴.

(11) וכ"ה בזהר פרשתו רטז, ב (דעת ר"ש). ובאלישך כאן. ובחוקוני: ד"א סתומה היא על שהענין מחובר למעלה שהתחיל למנות שנותיו של יעקב ועדיין לא השלים החשבון עד עכשיו (וכ"ה בטור הארוך). ובכלל יקר ביאר דכל הג' פירושים שבסתימת הפרשה למדין מזה שויה יעקב נסמן לה"פ שלפ"ז. (א) אין שכיח במדרש, הרי המובא מפרש"י הוא פשט"ז. ובפרט שכאן אינו מקדים לו ברותינו דדשו. ולהעיר שבכ"מ דפוסים (וכ"ה בדפוס ראשון ושני, וברש"י כתי"א) א' כסיום פ' רש"י עצמו „בב"ר”, וכן הובא ברא"ם וגויא. אבל בכמה דפוסים מוכח שהיא הוספת המתיקים (המפייסים).

(12) כדלקמן מט, א. ובפרש"י. (13) בפרש"י עוד שינויים במבדרש: משמיט בהקושיא, מכל הפרשיות של תורה” שא"ל במדרש. מוסף: (א) נסתמו עיניהם ולבם של ישראל; (ב) מצרת השעבוד, (ג) לגלות את הקץ לבניו. והנה הווספות מובנות – נוסף על העיקר – שרש"י צריך

(* ונד"ל הוא בזהר שם דעת ר' יעקב „אסימתי עיניהון דישאל”. אבל לא קאמר שזוהו מצרת השעבוד כ"א, בשעתא דמית יעקב” (דמשמע ככוננו"א: שנסתמו מישאל מעיניו החכמה שהי' מגלה יעקב). אבל בדברי ר' יהודה שם דסתימת פ', „דכדין נחתי לגלותא ואשתעבידו בהון”.

ובמיוחד כאשר מיד בתחילת הפרשה¹⁹, בפסוק הראשון, מובא הסיכום הכללי של כל שני חיי יעקב, מובן מכך, שב"פרשה סתומה" מתכוונת התורה לרמוז לתוכן הכללי של הפרשה – פטירת יעקב.

ד. ההסבר לפירוש רש"י

בכך מתורצות שתי הקושיות שלעיל על פירוש רש"י (לגבי השמטת הטעם השלישי, ולגבי הסדר שבין שני הטעמים המובאים):

ה"סתימה" קשורה לפטירת יעקב ולאירועים הקשורים אל הפטירה, ולכן אין מקום, לפי פשוטו של מקרא, שה"סתימה" של הפרשה המדברת על פטירת יעקב תרמוז לכך, "שסתם ממנו כל צרות":

הן בגלל הזמן – "שסתם ממנו" היה מיד עם הגיע יעקב למצרים, שבעי-עשרה שנה לפני פטירתו, והן בגלל המשמעות – הענין, "שסתם ממנו כל צרות שבעולם", שהוא שיא החיים, נוגד לענין של פטירת יעקב. לכן משמיט רש"י לחלוטין את הטעם השלישי²⁰. מאותה סיבה מובן, שאין שום קושי על-כך שרש"י מציב את הטעם, שבקש לגלות "כטעם שני, כי בקשר לפטירת יעקב, קרוב יותר לפשוטו של מקרא הטעם "שנפטר...", שבו הפטירה עצמה היא הסיבה ל"סתימה", שלא כמו בטעם, "ביקש לגלות..."²¹.

ה. מדוע התחלת הפרשה ושמה הוא, ויחי"

אך עדיין אין מובן, בפנימיות העניינים: מדוע, אכן, מתחילה הפרשה ב"ויחי יעקב", כאשר כל

גדולה יותר מהרגיל, וכאשר אין כלל רווח – הפרשה סתומה – והעניינים כתובים בשתי פרשות נפרדות, סביר לומר, שה"סתימה" אינה מצביעה רק על סתימת הפסוקים או המילים שבהם היא נמצאת, אלא על התוכן הכללי של הפרשה, ולכן היא נרמזת כהקדמה לתוכן הפרשה, כדלהלן.

וכיון שבפרשת "ויחי" מסופר בעיקר על מאורעות שאינם בקשר לחיי יעקב בארץ מצרים אשר עליהם מסופר בפרשת ויגש (שיעקב ובניו ישבו במיטב הארץ, ויפרו וירבו מאד"), אלא על מאורעות הקשורים לפטירתו, ועל פטירתו ממש, מ, ויקרבו ימי ישראל למות" בתחילת הפרשה, ובהמשך אודות ברכות יעקב אבינו ליוסף ובניו ובהמשך על הברכות לבניו – עניינים הסמוכים לפטירתו.

התורה בפרשותיה ולהשלימה בכל שנה". וראה זה בכ"מ (מהנ"ע וירא קד, ב. ח"ב רו, ב. תקו"ז י"ג (כט, רע"ב). ובתנאמן בנצוצי וזה בכנ"ל) הדיקו דג"ן סדרים דאורייתא*. (18) אמנם עפ"י (וע"פ הערה שלפנ"ו) צ"ע, שהרי ב"ד היא אגדת א"י (פרש"י ויגש מז, ב), ולבני מערבא דמסקי לאורייתא (לג' שנים, הרי חלוקה מפורשת יותר לתם בתורה ולא ג"ן סדרים שלפנ"ו, ולפ"ו לכא"י אינו מוכרח לומר ד, ופרשה זו סתומה" הכוונה לכל הסדרה דוחי – אבל גם עפ"י מסתבר לומר כן, כיון שהמדובר בהתחלתה: קברתני בקבורתם ויאמר אנכי אעשה כדברייך סימוני סיונים הסדרה לאחרי מיתת יעקב. ויתירה מוז: גם לפי החלוקה לסדרים כפי שהוא במסורה – קנדה) (ראה פתיחתא לאסת"ר ג) מג סדרים לבראשית כו' (נסמן בסוף כמה חומשים), או קסו. סדרי הראשונים" שמונה בקריית ספר להמאירי שלדעת כמה זוהי החלוקה דבני א"י* (ראה רד"ל במבוא לפסיקתא דר"ב הערה ב. אבן ספיר ח"ב ע' רכת ואילך), אין ויחי גם ראש סדרה* אלא בא באמצע הסדר, ואת יהודה שלח" שבפ' ויגש (ראה קרית ספר פ' ויגש ויש פרשתנו ועד"ו פ' השבועים גם לפי החלוקה שלנו, הדתחלת פ' זו היא מיושב ישראל בארץ מצרים שבפ' ויגש), ולדעת כמה מסודר מדרש רבה ע"ה ראשי הסדרים שבא"י (ראה בהגמגן בתו"ש שבשכ"ג)*, עכ"ל הדמדרש רבה כאן – קאי להשיטה דייחי היא התחלת פרשה כמפורש בלשוננו.

ולפרש"י – בכלל אינו נוגע בתנ"ל ובהערה שלפנ"ו – שהרי בן המשל למקרא בזמן רש"י ואילך יודע רק מסיום התורה בכל שנה. ופשוט.

(* וראה תחזומא תשא וכן משה למד תורה לישראל .. ונתן להם סדרי תורה ופרשיות שקוראים בהם בכל שבת. * או לבני"י דגומרים לג' שנים ומחצה – חילוף מנהגים בין בני א"י ובני בבל אות מח (וראה שם אות מ) – במהודרת (לוי) ואז "א קנה סדרים, כמט" סופרים פס"ו ה"י: קנה פרשיות שכתוב בתורה .. הלכך קבעו קנה סדרים בתורה בכל שבת כו'. ראה נחלת יעקב שם. וראה בכנ"ל (ע"ד הסדרים דבני א"י) – בתחומא בהמקרא והמסורה לה"ד מרגליות פ"א. תריש ח"ט ע"ו שח ואילך.

(** אבל בפ"י ר"ח (מגילה שם) שבני מערבא פוסקי כל פרשה י פרשתי. *** אבל להויתר שכמה הוכיחו שהדרשה, למה פרשה זו סתומה כו"י אינה מבי"ד אלא נחטף מהתחזומא לבי"ד ובכמה כ"י אינו (ראה באבער לתחזומא ריש הפרשה. מנח" (אלבק) ר"ה ז' ומבוא לבי"ד פ"ט).

19) ער"ו כ' ברא"ם: כיון שמנה כאן כל שנותיו והו מקום מיתתו. אבל א"י מספיק (בפרש"י עכ"פ. משא"כ במדרש – ראה בהערה הבאה) דלפ"ו הו"ל להקדים תירוץ ה' כיון שכאן ס"ס מדובר עוד בחייו, וצ"ל ככפנים דכאן היא התחלת כל הסדרה. וראה לקמן בפנים.

20) משא"כ במדרש הוא, כשמו, ע"פ דרש – מתאים גם "שסתם ממנו כל צרות כו" (מתירוק ג' עכ"פ) שבא מסיבת ויחי יעקב בארמ"צ. ככפנים ס"ב.

21) וזה שטעם הא' לבר אינו מספיק – י"ל: כיון שס"ס הסתימה היא אצל תיבת, ויחי יעקב" ורוב פסוקי הסדרה (מספר 1) מדובר בזמן חיי יעקב, מסתבר שהסתימה (אף שהיא לפני פטירתו, היא בענין השייך גם לחייו. ולכן פ"י, שבקש לגלות את הקץ כו", שהי' בחייו עדיין. אבל א' מכיון שענינה ותוכנה של הסדרה היא פטירה, ככפנים, ב) לטעם הא' – הפ' ד, ויקרא יעקב אל בניו" (בו מבואר דבקש יעקב כו') ה"י צ"ל עכ"פ פ' סתומה (הפסק ט') אותיות ולא פ' פתוחה לגמרי, ולכן טעם העיקרי הוא ת"א ה' וראה מפרשים שבהערה 16.

לכן אומרים חז"ל²⁸ ש„חותמו של הקב"ה אמת", כי „אמת" מורכבת משלוש אותיות: אל"ף – האות הראשונה בא"ב, מ"ם – האות האמצעית, תי"ו – האות האחרונה. זה מצביע על העדר שינויים. כנאמר²⁹ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים.

וזהו כונת הפסוק: „וה' אלקים אמת", כיון שמהותו היא „אמת", שאינו נפסק או משתנה ח"ו לעולם, לכן „הוא אלקים חיים", מציאות אמיתית של חיים.

לעומת זאת הנבראים אינם מציאות אמיתית – הם הרי התהוו ויכולים להיפסק – לכן אין אצלם חיים אמיתיים מצד עצמם, אלא אם הנברא קשור לאלקות. מסיבה זו נקראים היהודים „חיים"³⁰, מפני דבקותם באלקות, כנאמר³¹ „ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום", שגם הם חיים וקיימים לעד³².

אך כדי שה„חיים" האמיתיים – הדבקות באלקות – של היהודים יהיו ניכרים בעולם הזה הגשמי המסתיר את האלקות, הוא צריך לעבור

הפרשה מספרת אודות פטירת יעקב ובאירועים הקשורים לכך? אמנם, הסיכום של שנות חיי יעקב קשור לפטירתו, כאמור, אך בכך מובן רק הקשר של המחצית השניה של הפסוק – „ויהי ימי יעקב...", אך כיצד קשור לפטירת יעקב חלקו הראשון של הפסוק, ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, שבו מסופר על שנותיו הטובות ביותר של יעקב? לפי זה היתה החלוקה בין הפרשות צריכה להיות כן: המילים „ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה" היו צריכות לסיים את פרשת ויגש שבה מסופר „ותחי רוח יעקב אביהם"²², „וישב ישראל... ויפרו וירבו מאד" והמילים „ויהי ימי יעקב... היו צריכות להתחיל את פרשת „ויחי".

בנוסף לכך צריך להבין: כאמור פעמים מספר²³, יש קשר בין שם הפרשה לבין תוכן הפרשה כולה. כיצד, אפוא, נקראת הפרשה „ויחי", בעוד אשר תוכנה היא פטירת יעקב – ההיפך מ„ויחי"²⁴?

1. חיי היהודי – דבקות בה'

ההסבר לכך הוא: חיים אמיתיים הם קיום נצחי ללא שינויים²⁵. ולכן קיימת המציאות האמיתית של חיים רק אצל הקדוש-ברוך-הוא – מקור החיים. כנאמר²⁶ „והו' אלקים אמת הוא אלקים חיים", ו„אמת" היא דבר שאינו פוסק או משתנה. אבל אם יש בו הפסק נקרא הדבר „כזב" (לכן נקראים נהרות שמתייבשים אחת לשבע שנים בשם „נהרות המוכובין" והם פסולים לקידוש מי חטאת, כי אין אלה „מים חיים"²⁷).

(22) מה, כו.

(23) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 58 ואילך.

(24) ויתירה מזו אינו מובן בפ' חיי שרה, שתיכף בהתחלת הסדרה מדובר ע"ז מיתת שרה וכל המשך הסדרה מדובר בענינים אחרים. ונתבאר בארוכה לעיל שיחה א' לפ' חיי שרה. ועוד.

(25) בכל הבא לקמן ראה ד"ה וביזם שמחתם תרגו. הגהות לד"ה פתח אלי' תרגו"ת. קונ' ומעין מ"ב פ"ב. ד"ה ראשית גוים תרגו"ת. ד"ה כל המרחם תשי"ט פ"א (ושם הובא זה לענין דיעבך ד"ה: מדרו מדרת האמת). ועוד.

(26) ירמ' ג, י.

(27) פרה פ"ה, מ"ט.

הטעם שכשנפסקין, לשנים רבות יותר משבע" אינם מים „מכובים" (רמב"ם ה' פרה פ"ו ה"ב. וראה תו"ט במשנה שם) –

מכיון שכל מציאות העולם הוא „כזב" (שהרי קיומו רק שית אלפי שנים), בהכרח לומר שכונת הכתוב ב„מים חיים" היא ל„חיים" שבערך הבריאה גופא. ומכיון שכל שמיטה היא תקופה בפ"ע (ראה מפרשי התורה ר"פ בהר בטעם דאפקעתא דמלאכ היא אחת לו' שנים), לכן ההפסק „לשנים רבות יותר משבע"

אינו נקרא „כזב" בערך הקיום שבהבחיאה. [ועד"ז י"ל להפירוש (רע"ב, ר"ש ורא"ש במשנה שם) שכשנפסקין אחת ביובל או מיקרו מים חיים, שהרי יובל הוא „לעולם" (וכרז"ל ע"ה"פ ועבדו לעולם – משפטים כא, ו. קידושין טו, סע"א. פרש"י עה"פ)].

(28) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. דבר"פ א' י. שה"ש פ"א ט, א.

(29) ישע"י מד, ו.

(30) אבות דר"נ ספ"ד: עשרה נקראים חיים הקב"ה תורה וישראל כו.

(31) ואתחנן (ד, ד), הובא באדר"ן שם.

(32) דאף שישנו ענין הנצחיות גם בנבראים שצבא השמים קיימים בעצמם והיו קיימים באופן נצחי, ועד שזה שלעיל הפועל שהם נצבא חיים באופן נצחי, ועד שזה שלעיל יופסדו הוא רק מצד רצון הבורא (ראה בארוכה ס' התקירה להצ"צ בתחילתו. שם ע' קא ואילך. ד"ה תקעת תש"ו. ועוד), הרי כח האלים שבנבראים, הוא מחוץ לה שאינו מתייחד עמם" (ד"ה צהר תעשה תרע"ג), וראה מרג"ב ח"ב הקדמה יב, ומצד עצמם הם נפסדים. ועד שגם נכשיו הם הווים ונפסדים בעצמם ומהותם, אלא שאינו ניכר והם נואים חזקים, וכשעלה רצון הבורא, או תונר ההפסדות שהי' בהם כל משך קיומם (ד"ה אתה הוא הוי' לבדך תשא" בתחילתו) – ראה בכ"ז לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 99 הערה 19, 21.

ועפ"י יובן מה שבר"ה וביזם שמחתם ופתח אלי' שם הובא לענין שהארז הוא קיים בקיום עצמי להיותו דבוק בהמאור, זה שע"י הוא התהוות יש מאין, ויש בו כח העצמות דמציאותו מעצמותו, ובפתח אלי' שם הובא זה גם בנוגע לנשיי „מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם כו" – כי נוסף ע"ז שאמיתית ענין הקיום הנצחיות הוא דוקא מצד הענין דמציאותו מעצמותו, כמבאר שם, וראה ד"ה תקעת שם. משא"כ בנבראים שהוא רק מצד כח הא"ס, הרי הוויכוח שוהו מצד דביקותם ונעשה ענינים הפנימי שהם עצמם קיימים בקיום נצחי הוא דוקא כאשר גם הם פונגלים ומהווים ואינו מספיק זה שנראה בהם בעצמם ענין הנצחיות. ואכ"מ.

„ויחי יעקב“ למרות שבחיצוניות הן היו רוויות יסורים ועגמת נפש. לכן מהוות שבוע-עשרה השנים האחרונות במצרים הוכחה ברורה לכך ש„כונן שוין לטובה“.

נסיונות והפרעות בדבקותו ובכל זאת להישאר שלם ובלתי פגום בקיום התורה והמצוות – אז תתגלה בכיור החיות האמיתית, כי דבקותו באלקות אינה יכולה להשתנות.

ח. החיות האמיתית – על-ידי בנים

בכך מובן מדוע נקראת הפרשה „ויחי“, למרות שאין מדובר בה רק על מאורעות יעקב בסמוך לפטירתו, אלא אף על פטירתו ועל התקופה שלאחריה:

נאמר בגמרא⁴¹ ש„יעקב אבינו לא מת, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים“, ולפיכך אין כתוב אצלו הביטוי מיתה⁴², ומשמעות הדברים היא⁴³: החיים האמיתיים של יעקב הם כאשר „זרעו בחיים“ –

כלומר, כיון שחיים אמיתיים הם חיי נצח וקיום לעד²⁵ (בדומה למושג זה אצל הקדוש-ברוך-הוא, מקור החיים, שאליו מחוברים ישראל⁴⁴), לפיכך ניכרים החיים האמיתיים של יעקב דוקא כאשר רואים את נצחיותם, לאחר שהנשמה יוצאת מן הגוף. כלומר, החיות אינה נשאת נצחית רק בחיי הנשמה, אלא גם למטה בעולם הזה⁴⁵ נשאת חיות אמיתית של יעקב – אצל בניו, שהם חיים בחיים האמיתיים של יעקב אבינו.

לפי זה מוטעמת יותר הסיבה לשם הפרשה „ויחי“: בכך לא מודגש רק שלאחר פטירת יעקב עדיין אפשר לומר „ויחי יעקב“, אלא יותר מכך: דוקא אז, לאחר פטירתו, ניכרים האמת והנצחיות של „ויחי יעקב“.

ט. קיום תורה ומצוות בזמן „ששתם... צרות“ אינו מראה על חיות

כבר נאמר קודם, שרש"י משמיט את הטעם

באוה"ת (שם): „שרה זכתה לחיין עלאין וכו'“ דהיינו ע"י שירדה למצרים ו„נחתת וסלקת ולא אתדבקת ב'“.

(41) תענית ה', ב. זהר פרשתנו רלה, רע"ב. רמז, ב. ובכ"מ. (42) זהר שם רמז, ב. פרש"י פרשתנו מט, לג. תוס' תענית

שם ד"ה יעקב.

ראה רשב"א לתענית שם. ועוד.

(43) שזה מורה שהם חיים אמיתיים כנ"ל בפנים. והרי יעקב מדתו הוא מדת האמת כמ"ש תתן אמת ליעקב. וזה שייך ליעקב לא מת – ראה רשב"א שם, ובארוכה תורת לוי"צ ע' ו' ואילך (לקוטי לוי"צ לזרז ח"א ע' קל. ח"ב ע' יא) ובמורה לוי"צ שם (ס"ע ז') „אמת ליעקב“ הוא תיבות, „יעקב לא מת“.

(44) להעיר מפרש"י תענית שם ד"ה וכי בכדי (חז"א"ג שם), דלא מת גם בגוף. וראה לקו"ש (המתורגם) ח"ד ע' 240 ואילך.

חכ"ו ע' 7.

ז. רק במצרים ניכר ש"ויחי יעקב"

לפי זה מובן הקשר של „ויחי יעקב“ לכלל הפרשה, שעיקרה פטירת יעקב, וגם הסיבה לשם הפרשה – „ויחי“:

בכל השנים הקודמות לא ראו בוודאות שאלה הם חיים אמיתיים, „ויחי“, של „ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים...“³³, ובמיוחד בדבקות שבהתאם לדרגת „אבות הן הן המרכבה“³⁴ – כי הכלל „אל תאמין בעצמך עד יום מותך“³⁵ נאמר גם בקשר לצדיקים³⁶, ובמיוחד שיעקב אבינו חש בפירושו „שמה יגרם החטא“³⁷.

ולכן דרגת דבקותו בה' במשך כל השנים בארץ ישראל, ובעברו צרות ויסורים רבים כל כך, עדיין לא היו הוכחה מספקת לאמיתיות של „ויחי“. ואפילו לא ראייתו שבניו ובני בניו הם צדיקים, כי הם נמצאים בארץ ישראל, ואי-אפשר לדעת מה עלול להיות מצבם בארץ חמרת –

אבל כאשר הגיע יעקב לתקופה שבסמוך לפטירתו, ובמיוחד כאשר בינתיים הוא הגיע למצרים, והוכיח שגם בהימצאו בערות הארץ הוא מקיים את התורה והמצוות בשלימות נעלה ביותר עד לרגע האחרון בחייו, ובמיוחד כשרואים שם „שמתו שלימה“, שכל בניו שלמים בצדקתו, ואף יוסף „עומד בצדקו“³⁸, על-אף ש„מלך הוא“ ו„נשבה בין הגויים“ עד אשר גם מנשה ואפרים שגולדו במצרים – ערות הארץ – ראויים לברכה נעלית כליכך, שבהם יתברכו יהודים בכל הדורות: „שימך אלקים כאפרים וכמנשה“³⁹,

דווקא אז התגלתה חיותו האמיתית של יעקב⁴⁰, שגם כל שנותיו הקודמות היו שנים של

(33) ראה זהר פרשתנו (רשז, א): ויחי יעקב.. ועמך כולם צדיקים.. מ"ט בגין דמתדבקין בגופא דמלכא דכ' ואתם הדבקים גו' חיים (הובא באוה"ת פרשתנו ע' שגו').

(34) ב"ד פמ"ו, ו. פפ"ב, ו.

(35) אבות פ"ב מ"ד. ברכות כט, א.

(36) ראה ברכות שם. זה"ג רפה, א.

(37) ברכות ד, א. פרש"י וישה לכו, יא.

(38) ראה זהר פרשתנו שם סע"א ואילך.

(39) מוז, כ ובפרש"י.

(40) להעיר שעד"ו הוא בשרה – ראה זה"א קכב, ב (הובא

הטעמים הראשונים, ולא את הטעם, שסתם ממנו כל צרות שבעולם", ומביא רק את שני הטעמים – "שנפטר יעקב... ו", שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו" – הקשורים לפטירת יעקב, מפני ש, "סתימת" הפרשה אינה קשורה למילים, ויחי יעקב" אלא לכל התוכן של תחילת הפרשה – פטירת יעקב, והכרוך בכך.

לפי האמור לעיל מתאים הדבר בפנימיות הענין, גם לכך שדוקא הפרשה על פטירת יעקב נקראת, ויחי", כי דוקא על-ידי שני פירושים אלו ניכר שהחיים האמיתיים נמשכו גם אצל בניו, שחיייהם האמיתיים בגלות היו קיום תורה ומצוות – דבקות באלקות.

קיום תורה ומצוות על-ידי ישראל בזמן שאין שעבוד וגלות איננו חידוש גדול, ויותר מכך, גם כאשר יהודים מקיימים תורה ומצוות בהיותם בגלות, אך מצב הגלות הוא כזה שחשים ומשיגים ויודעים על ה"קץ" והגאולה, ההשתחררות מהגלות – גם אז לא ניכרת השלימות של "ויחי". רק כאשר השעבוד והצרות גדולים כל-כך, עד אשר בשכל אנוש לא רואים מוצא – נסתם הקץ" – ובכל זאת מאמינים באמונה שלימה שהגאולה תבוא, ואף, אחכה⁴⁶ לו בכל יום שיבוא", וגם אז לומדים תורה ומקיימים מצוות – אז מתגלה שהחיות האמיתית של ישראל היא קיום תורה ומצוות⁴⁷.

וכך מובן שחיי יעקב האמיתיים – "ויחי יעקב", כדלעיל, "הוא בחיים" על-ידי ש, "זרעו בחיים". בכך מובן טוב יותר, שרש"י מביא רק את שני

י. הטעם לסתימת הקץ

בכך מובן הטעם הפנימי לכך שנסתם ממנו הקץ⁴⁸. אילו נתגלה הקץ, היתה חסרה עוצמת הגלות, וממילא היתה נפגמת שלימות הגאולה.

לפי זה אפשר להסביר את דברי רש"י, "שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו", שהרי, לכאורה, רוצה רש"י להסביר מדוע, פרשה זו "סתומה", ודי היה אילו אמר, "שנסתם ממנו הקץ", לשם מה הוא מספר ש, "ביקש לגלות את הקץ"?

אלא בכך רמוז, שאדרבה, דוקא על-ידי נסתם ממנו" התמלאה בקשתו, לגלות את הקץ לבניו". סתימת הקץ אינה לצורך העלמה ח"ו, אלא כדי שבאמצעותה יבוא מאוחר יותר גילוי הקץ, כדלעיל.

וזהו המשמעות של "ביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו": כאשר רצה יעקב להמשיך ולגלות לבניו את הגאולה, היתה סתימת הקץ, כדי שתהיה להם הכנה, שבאמצעותה יוכלו בניו לקבל בשלימות את מה שיעקב ביקש לגלות – את הגילויים של הגאולה העתידה⁴⁹.

(משיחת ש"פ ויחי תשכ"ה)

46 ע"ד הפי' במאן דמחבין במילי דחוכמתא וזח"א קל, ב. ד"ה ואברהם זקן, תרס"ו.

47 וע"ד הידוע (ד"ה אני ישנה תש"ט. וראה לקו"ש חט"ז ע' 36 ואילך) דדוקא בזמן הגלות מאיר בחי' יחידה שבנפש (שבו מתלבש ניצוץ קטן בורא (ע"ה ש"ב פ"א)) שעל' אומרים חבוקה ודבוקה בך .. יחידה לייחודך שדבוקה תמיד בעצמות א"ס. ושם פ"א: ובכך זה עמודי ישראל נאננים להוי' בגלות מצרים.

48 להעיר מכלי יקר כאן.

49 ראה רבינו בחיי (ושור הארוך) כי כל עניני יעקב ומקריו הם רמז לגלותינו הג'.

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו זרבינו
מלך המשיח

הוספה

בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו¹ היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני", "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים"².

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שע"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור⁶) אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

(1) תנחומא שופטים ד.

(2) יל"ש שופטים רמז סב.

(3) סנהדרין צז, ב.

(4) זח"א קכט, סע"א.

(5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושו"ע אה"ע סל"ח סל"א.

(6) ע"פ גירסת האור זרוע סקי"ב.

(7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממשי"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנשא)

(8) תניא רפל"ז.

(9) יחזקאל כד, ב.

(10) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.

(12) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

(13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.

(14) "היום יום" – ט"ו טבת.

ג.ז.

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה – כהודעת והכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"1), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה² דלעתיד לבוא, לויתן ושור הבר³ ויין המשומר⁴.

(משיחות עשרה בטבת (יהפך לשמחה), וש"פ ויחי, י"ד טבת תשנ"ב)

(1) פרשתנו נ, כד.

(2) ע"פ ל' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין לה, א ובפרש"י.

(3) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.

(4) ברכות לד, ב. וש"נ.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".
מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.
דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

החייל ב"צבאות השם" יוסף חיים שי'
ליום הולדתו השמיני לאוי"ש"ט,
ביום וא"ו טבת ה' תהא שנת פלאות בכל

ולזכות

אחיותיו חיילות ב"צבאות השם" טובא לאה ורייזל תחינה
הוריו
הרה"ת ר' יחזקאל שמעי' וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו אלטיין
זקניו
הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת רבקה שרה שיחיו אלטיין
הרה"ת ר' שמחה מאיר וזוגתו מרת סימא שיחיו בארט
*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>